

Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse „Teaduse tippkeskuste toetamine teaduse rahvusvahelise konkurentsivõime ning tippkvaliteedi tugevdamiseks“ eelnõu juurde

I SISSEJUHATUS

Määrusega reguleeritakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ prioriteetse suuna „Kasvuvõimeline ettevõtlus ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline teadus- ja arendustegevus“ meetme „Eesti T&A rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine ja osalemine üle-euroopalistes teadusalgatustes“ tegevuse „Teaduse tippkeskuste toetamine teaduse rahvusvahelise konkurentsivõime ning tippkvaliteedi tugevdamiseks“ (edaspidi *meetme tegevus*) eesmärkide elluviimist.

Meetme tegevuse taust

Teadus- ja arendustegevuse maht ja kvaliteet Eestis on kasvanud kiiresti avalikus sektoris, kuid veelgi kiiremini erasektoris, nii et Eesti on jõudnud teadus- ja arendustegevuse kasvu kiiruse poolest esirinda kogu maailmas ning seda kajastavad autoriteetsed OECD ja Euroopa Liidu allikad. Sellele vaatamata oleme alles poolel teel: nii rahastamise mahtudelt *per capita* kui enamlevinud kvaliteedi indikaatorite järgi ei küüni me veel tippudeni ning jääme alla Euroopa Liidu keskmistele näitajatele. Seda näitavad nii Eesti osalus 7. Raamprogrammi teaduse ja tehnoloogia tiptasemega seotud Euroopa Teadusnõukogu (ERC) grantides kui (alla 0,1% versus >0,45% raamprogrammis kokku); FET (*Future and Emerging Technologies*) konsortsiumites, rahvusvahelistes ülikoolide pingeridades (peale 400. kohta), kuid kõige selgemalt tuleb see esile Euroopa Komisjon 2013. a Innovatiivse Liidu seire raportist riikide kaupa: teaduse ekstsellentsuselt (kvaliteedilt) hõivab Eesti vaid 19. positsiooni, jäädes Euroopa Liidu keskmisele alla ligi kahekordselt. Samuti jaotub kvaliteetne teadus ja kõrgharidus (mis määrab teaduse, arenduse ja innovatsioonivõimekuse) Euroopas geograafiliselt (riikide vahel) ebahõltselt, jättes suure osa, sh uuemate liikmesriikide potentsiaali kasutamata. Eesti positsioon EL ühistes initsiatiivides on tagasihoidlik ja meie võimalused osaleda ja saada osa EL kollektiivsest kompetentsist nii Eesti kui EL ees seisvate sotsiaalmajanduslike ja globaalsete probleemide lahendamisel on piiratud. EL struktuuritoetuste esmane eesmärk ongi selliste ebavõrdsete olukordade lahendamine ja ka tiptaseme võimekuse edasine arendamine ning tulemuslikkuse tõstmine.

Rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline Eesti teadus- ja arendustegevus on eeldus, et meie teadussüsteem saaks tulemuslikult panustada ka Eesti ühiskonna ja majanduse väljakutsete lahendamisse ja lüüa võrdse partnerina kaasa rahvusvahelises teadus- ja innovatsioonialases koostöös, panustades „Euroopa 2020“¹ ja „Konkurentsivõime kavas „Eesti 2020““² eesmärkide saavutamisse. Tipp-teaduse arendamine teaduse tippkeskuste kaudu on nii Euroopa Liidu kui OECD poolt tunnustatud meede, mida kasutavad mitmed riigid (nt Soome, Taani) ja ka Euroopa Komisjon läbi teadus- ja arendustegevuse raamprogrammide. Tipp-teaduse tähtsustamisele EL-is annab selge märki Raamprogrammis Horisont 2020 esimesele sambale, mis toetab tiptaseme teadust ja teaduse ning innovatsiooni baasi (sh inimressursi) arendamist, enam kui ühe kolmandiku kogu eelarvest (> 25 miljardit eurot).

Tippkeskuste tegevuse kavandamise taust ja vajadus tuleneb siseriiklikest prioriteetidest ja valdkondlikest probleemkohtadest, mida käsitlevad põhjalikult riiklikud strateegiad ja arengukavad. Selle kaudu panustab tippkeskuste toetamine otseselt riiklike strateegiate ja arengukavade täitmisel ning on seda silmas pidades ka kavandatud. Riiklike strateegiaid ja arengukavasid, mille täitmisel tippkeskuste toetamine panustab, võib esile tuua kolm ning vastavaid seosed on käsitletud ka 1. peatüki „Üldsätted“ all.

Meetme tegevus vastab 2014. a uuendatud „Konkurentsivõime kava „Eesti 2020““² tegevuskavale Euroopa Komisjoni poolt antud riigipõhisele soovitusel nr 3: *“Further intensify prioritisation and specialisation in the research and innovation systems and enhance cooperation between businesses,*

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

² https://riigikantselei.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/eesti2020_08.05.2014_kodulehele.pdf

higher education and research institutions to contribute to International competitiveness“.³, mis sisuliselt kordab 2013. a riigipõhises soovitus nr 3 öeldut. Vähendades sügavalt ebaühtlast teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kvaliteedi ja tulemuslikkuse (*performance*) jaotumist “vana” ja “uue” Euroopa vahel, vastab tulemus täielikult Euroopa Regionaalarengu Fondi üldisele eesmärgile. Meetme tegevuse tulemus aitab kaasa Innovatiivse Liidu, „Euroopa 2020“ reformikavade, Euroopa Teadusruumi väljaarendamise, Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia „Teadmistepõhine Eesti 2014–2020“ ning EL lipuiniitsiatiivi Horisont 2020 ees seisvate ülesannete täitmisele ja eesmärkide saavutamisele. Laiemalt võttes on teaduse tippkeskuste toetamise meede Eesti teaduse lipulaev, oluline roll meie teadussüsteemi arengus. Meetme tegevuse üldised suundumused on heas kooskõlas Euroopa Liidu (konkurentsivõime) nõukogu viimastel aastatel tehtud järeldustega teaduse, arendustegevuse ja innovatsiooni rolli ja ülesannete kohta majanduse ja ühiskonna arengus⁴.

Tippkeskuste tegevuse eesmärk

Eesmärgiks on kindlustada teadus- ja arendustegevuse rahvusvahelise konkurentsivõime kestlik tõus ja pikaajaliste strateegiliste eesmärkide täitmine, sealhulgas ettevõtluse, teadusasutuste ja ülikoolide vahelise koostöö tugevdamine ning inimressursi arendamine. Konkreetsemaks eesmärgiks on Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kvaliteedi ja võimekuse tõstmine, rahvusvahelise koostöö süvendamine ja laiendamine (teaduse ja tehnoloogia eesliinil ning eri valdkondade kokkupuutepunktides), koostöö tugevdamine erasektori, kõrgharidussektori ning teadusasutuste vahel (kontseptsioon *Triple Helix*), ressursside parem fookuseerimine, pöörates tähelepanu ka nutika spetsialiseerumise valdkondadele ning teadlaste ja inseneride uue põlvkonna kasvatamisele. Eraldi võib välja tuua eesmärgi jõuda mõnede meie praeguste või uute tippude osas lähemale absoluutsele tipptasemele (nii palju, kui meile reaalselt jõukohane kriitiline mass seda lubab) ja nutika spetsialiseerumise valdkondades teaduse- ja innovatsiooniliidri rolli haaramist vähemalt lähipiirkonnas.

Tegevuse eesmärk on kooskõlas rakenduskavas toodud kirjeldusega („Teaduse eesliinil tegutsevate teaduse tippkeskuste toetamine“, p. 2.4.3.1.): „Teaduse tippkeskuste toetamine teaduse rahvusvahelise konkurentsivõime ning tippkvaliteedi tugevdamiseks (*stairway to excellence*), tulemuslikkuse tõstmiseks, järelkasvu tagamiseks, siseriikliku asutustevahelise ja rahvusvahelise teaduskoostöö intensiivistamiseks, Eesti teaduse rahvusvahelise mõjukuse suurendamiseks.

Teaduse tippkeskuse (*Centre of Excellence*) moodustavad rahvusvaheliselt kõrge tasemega uurimisrühmad, millel on ühtne juhtimine ja mis omavad ühiseid ning selgelt määratletud eesmärgid. Tippkeskus võib kujuneda ühe või mitme teadus- ja arendusasutuse uurimisrühmade (sh erasektoris töötavate teadlaste) baasil. Tippkeskuste eesmärgiks on läbi tippteaduse toetamise luua eeldused Eesti teaduse koostöö- ja konkurentsivõime tugevdamisele Euroopa Teadusruumis ja suurendada Eesti osalust ning edukust EL teaduse raamprogrammis Horisont 2020.“

Tippkeskusi toetati ka perioodi 2007-2013 vahenditest, kuid perioodil 2014-2020 on tugevam rõhk valdkondliku mitmekesisuse arvestamisel (vältimaks mitme tippkeskuse koondumist ainult ühte kitsasse valdkonda) ja tegevuste paremal fookuseerimisel, mis võtab arvesse Euroopa Komisjoni korduvat riigipõhist soovitus „veelgi tõhustada teadustegevuse ja innovatsioonisüsteemide prioritseerimist ja spetsialiseerimist ning süvendada ettevõtjate, kõrgkoolide ja teadusasutuste koostööd, et aidata kaasa rahvusvahelise konkurentsivõime parandamisele“. Uuel perioodil on kavas rahastada tippkeskusi ühe taotlusvooru raames, mis tagaks tippkeskuste rahastamise keskuse kohta suuremas mahus ning täisperioodiks (vastavalt „Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusele“ 7-aastane periood). Eelnevatest asjaoludest tulenevalt on rahastatavate tippkeskuste arv tõenäoliselt väiksem kui perioodil 2007-2013. Lisaks on meetme tegevuse tingimuste väljatöötamisel arvestatud rakenduskava alustingimustega – arvestatakse nutika spetsialiseerumise raamistikuga. Ehkki peamine kaal on eelkõige kavandatavate tippkeskuste koosseisu kuuluvate uurimisrühmade teadustöö tasemel,

³ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/csr2014_estonia_en.pdf

⁴ Vt nt 11. detsembri 2012. a järeldusi, milles kiideti heaks Euroopa Komisjoni teatis „Euroopa teadusruumi partnerluse tugevdamine tipptaseme ja kasvu saavutamiseks“, ja 5. detsembri 2014. a istungil vastu võetud (konkurentsivõime) nõukogu järeldused, mis käsitlevad teadusuuringuid ja innovatsiooni kui tulevase majanduskasvu allikaid

arvestatakse hindamiskriteeriumites kooskõla nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistikuga. Ühelgi senisel tippkeskusel pole õigustatud ootust automaatselt jätkamisele – avatakse täiesti uus konkurss.

Seosed teiste rakenduskava meetmete ja tegevustega

Kõige tugevamad seosed võib välja tuua kolme perioodil 2014-2020 kavandatavate meetmete tegevusega.

Meetme „Eesti T&A rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine ja osalemine üle-euroopalistes teadusalgatustes“ tegevus „Teaduse ja kõrghariduse rahvusvahelistumine, mobiilsuse ja järelkasvu toetamine“. Selle raames nähakse ette nt mobiilsustoetused üliõpilastele ja teadlastele (sh nii piiriülese kui ka sektoritevahelise koostöö soodustamiseks ja õpingute toetamiseks). Toetatakse tippteadlaste Eestisse toomist ning nende uurimisgruppe. Võimalusel ja vajadusel toetatakse ka rahvusvahelistel tipptaseme konkurssidel (sh nt ERC) kõrgele kohale jõudnud, kuid toetuseta jäänud teadlasi. Lisaks toetatakse Eesti osalemist Euroopa Teadusruumi, Innovatiivse Liidu ja Horisont 2020 programmilistes algatustes ja teistes partnerlustes (sh ERA õppetoolid, ERA-NET Cofund, EIT), teaduse ja kõrghariduse rahvusvahelist turundust. Meetme tegevus on tippkeskuste toetuskeemile rahvusvahelistumise, mobiilsuse ja järelkasvu toetamise osas täiendus. Meetme tegevuse raames ei toetata otseselt tippkeskuste tööd, vaid teatavaid üksiktegevusi nagu mobiilsus.

Meetme „Eesti T&A rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine ja osalemine üle-euroopalistes teadusalgatustes“ tegevus „Institutsionaalne pakettmeede TA asutustele ja kõrgkoolidele“. Tegevuse raames toetatakse teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide terviklikke arendusplaane struktuursete muutuste korraldamiseks, vastutusvaldkondade ja asutuste põhikirjaliste valdkondade tugevdamiseks ning vastava õppe ja teadustegevuse kvaliteedi arendamiseks, rakendusuuringute võimekuse tõstmiseks, teenuste väljaarendamiseks ettevõtluskoostöö laiendamiseks, õppe- ja teaduse aparatuuri kaasajastamiseks ning avamiseks ettevõtluskoostööle, doktoriõppe toetamiseks ja muude asutuste strateegiliseks arenguks vajalikeks tegevusteks. Kõiki infrastruktuuri investeeringuid käsitletakse kooskõlalisena teadus- ja õppetegevuse kvaliteedi ja inimressursi arendamise tegevustega. Institutsionaalne arendusprogramm on mõeldud asutuse terviklike arendusplaanide toetamiseks. Tippkeskuste tegevustega võib esineda teatavaid kokkupuuteid nt seoses teadustöö kvaliteedi arendamise tegevuste, teadusaparatuuri kaasajastamise ja koostöö edendamisega ettevõtlussektoriga, ent tippkeskuste toetuskeemi puhul on tegemist konkreetse tippkeskuse ja uurimisrühmade tegevuse toetamisega, mis põhineb teaduslikul ekstsellentsusel, ja on selles mõttes kitsama fookusega. Kokkupuuteid võib esineda ka juhul, kui tippkeskuse eduka töö tulemusena osutuvad otstarbekaks struktuursed muutused, mille iseloom ja eesmärk langevad kokku pakettmeetme sihtidega.

Meetme „TA&I süsteemi kohaliku sotsiaalmajandusliku mõju suurendamine ja nutikas spetsialiseerumine kasvualade arendamiseks“ tegevus „TA programm nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades“ (rakendusuuringute toetamine nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades). Tegevus keskendub otseselt nutika spetsialiseerumise kasvualade rakendusuuringute toetamisele. Toetatakse kasvualdkondades ülikoolide ja teadus- ja arendusasutuste koostööd ettevõtetega suure lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamisel ning rakendusuuringute läbiviimist. Rahastatakse teadusasutusi, ülikoole ja rakenduskõrgkoole ettevõtjatele vajalike uuringute ja tootearenduse läbiviimiseks. Lisaks võib ette näha kasvualade spetsiifilisi toetusmeetmeid, mis kujundatakse erilahendustena vastavalt kasvualade vajadustele. Tegevus on märksa kitsama fookusega, keskendudes vaid kasvualadele ja rakendusuuringutele. Tippkeskuste toetamise puhul arvestatakse nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistikuga, kuid rõhuasetus eelkõige teaduse ekstsellentsusel, teadustöö kvaliteedil.

Meetme tegevuse eelarve ja toetuse andmine

Meetme tegevuse kogumaksumus on **41 176 471 eurot**, millest EL toetuse osakaal on kuni 85% ehk **35 000 000 eurot**. Riikliku struktuuritoetuse osakaal on kuni 10% ehk 4 117 647 eurot ja taotlejate omafinantseeringu osakaal on vähemalt 5% ehk 2 058 824 eurot. Tippkeskuste rahastusotsuseid tehakse avatud taotlusvooru raames. Plaanis on välja kuulutada üks avatud taotlusvoor, mis toimub pärast toetuse andmise tingimuste kinnitamist meetme tegevuse kogueelarve ulatuses. Kõik toetatud

projektid läbivad tippkeskuste vahehindamise (hiljemalt kolme aasta möödumisel taotluste rahuldamise otsuste tegemisest), mille järel otsustatakse vajadusel ka projektide rahastuse vähendamine või lõpetamine. Kui projektide rakendamise käigus vabaneb vahendeid, on võimalik korraldada teisi taotlusvoore vabanenud vahendite ulatuses.

Toetuse andmisel pole tegemist riigiabi või vähese tähtsusega abi andmisega. Tippkeskuste meetme üldeesmärk on Eesti teadus- ja arendusasutuste rahvusvaheliselt kõrge kvaliteediga teadus- ja arendustegevuse toetamine ja jätkusuutlikkuse tagamine ning sellega eelduste loomine Eesti teaduse koostöö- ja konkurentsivõime tugevdamiseks Euroopa teadusruumis. Toetust võivad taotleda positiivselt evalveeritud riigi või avalik-õiguslikud teadus- ja arendusasutused ja kaasata võib partnereid, kelle hulka võivad kuuluda ka positiivselt evalveeritud eraõiguslikud teadus- ja arendusasutused. Toetuse saaja ja partner ei ole oma põhitegevuse iseloomult (avalikes huvides ning riigi poolt eraldatud vahenditega tehtavad tegevused – teadus- ja arendustegevus) riigiabi saajad. Eraõiguslikud teadus- ja arendusasutused osalevad tippkeskuste konsortsiumis partneritena, taotledes toetust üksnes mittemajanduslikuks tegevuseks, mis peab olema selgelt eristatud asutuse võimalikust majandustegevusest. See on dokumentaalselt tõestatud, et vastavalt riigiabi raamistikule on tippkeskuses osaleva eraõigusliku teadus- ja arendusasutuse eesmärk viia läbi alusuuringuid, rakendusuuringuid või arendustegevust ja levitada nende tulemusi õpetamise, publikatsioonide või tehnoloogiasiidre kaudu; kogu tippkeskuse tegevusest saadav kasum investeeritakse uuesti tippkeskuse teadustegevusse, selle tulemuste levitamisse või õpetamisse või et kogu tippkeskuse tegevuse tulemusel tekkinud intellektuaalne ning materiaalne vara kuulub tippkeskuse konsortsiumisse (mille liikmena eraõiguslik teadus- ja arendusasutus konkursile esitatakse) kuuluva riigi või avalik-õigusliku juriidilise isiku omandisse; aktsionäridel ei ole eelisjuurdepääsu tippkeskuse konsortsiumisse kuuluva üksuse teaduspotsiaalile ja tema saavutatud teadustulemustele; asutuse majandustegevust ja sellega kaasnevat kulusid ning tippkeskusega seotud mittemajandusliku tegevuse riiklikku rahastamist ja kulusid on võimalik raamatupidamises selgelt eristada.

Väljumisstrateegia

Vastavalt „Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusele“ moodustatakse teaduse tippkeskused juba olemasolevate uurimisrühmade baasil, mitte ei looda uusi üksusi: teaduse tippkeskus on mitme oma valdkonnas rahvusvaheliselt tunnustatud uurimisrühma ühendus, mille eesmärk on kõrgetasemeliste uurimisrühmade koostöö kaudu tõsta läbiviidavate teadusuuringute taset ja tulemuslikkust („Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse“ §17¹ lg 1). Eeldatakse, et osalenud kõrgetasemeliste uurimisrühmade tase ja konkurentsivõime kasvavad veelgi ning nad on ka edaspidi, pärast toetuse lõppemist, võimelised rahastama oma tegevust nii riigisiseste kui rahvusvaheliste uurimistoetuste kaudu. See on võimalik, kuna tippkeskuste uurimisrühmadel puuduvad formaalsed piirangud muudel konkurssidel osalemiseks. Tippkeskuste uurimisrühmade osalemine uutel grandikonkurssidel, sh eeldatavasti suurendades rahastust välisallikatest (EL raamprogramm, teised rahvusvahelised fondid), on seega väljumisstrateegia üheks osaks.

Samas on jätkuvalt oluline tippteadust toetada ka pärast struktuuritoetuse perioodi lõppu, mis eeldab seni struktuurivahenditest rahastatavate tegevuste viimist püsivatel alustel riigieelarvest rahastatavaks kooskõlas teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias „Teadmistepõhine Eesti 2014–2020“ kavandatud rahastamise mahuga. Oluline on väljumisstrateegia kogu teadus- ja arendussüsteemi rahastamise tasemel. Selleks, et uurimisrühmad saaksid oma tööd jätkata ka peale toetusperioodi lõppu, peab teadus- ja arendustegevuse riiklik rahastamine kasvama teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias „Teadmistepõhine Eesti 2014–2020“ kavandatud tempos, mis tagab ka „Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ sihteesmärgi täitmise, s.t. tuleb saavutada teadus- ja arendustegevuse riikliku rahastamise tase 1% SKP-st (aastaks 2015, ning säilitada seda taset, milleks on vajalik teadus- ja arendustegevuse riikliku rahastamise kasv proportsionaalselt SKP kasvuga). Meetme tegevuse täpsem väljumisstrateegia töötatakse välja 2015. a teises pooles struktuuritoetuste väljumisstrateegia raames.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi teadusosakonna peaekspert Hella Lood (7350 215, Hella.Lood@hm.ee), teadusosakonna nõunik Rein Kaarli (7350213, Rein.Kaarli@hm.ee), tõukefondide osakonna peaekspert Anastassia Vrabi (7350 230,

Anastassia.Vrabi@hm.ee) ja tõukefondide osakonna peaekspert Jaak Kask (7350 319, Jaak.Kask@hm.ee). Toetuse andmise tingimuste väljatöötamisel on ministeerium teinud tihedat koostööd Teaduste Akadeemia loodud tippkeskuste töörühmaga, mis kutsuti ellu spetsiaalselt toetuse andmise tingimuste väljatöötamiseks ning milles olid esindatud erinevate valdkondade teadlased. Samuti on toetuse tingimuste väljatöötamisse kaasatud mitmeid teisi koostööpartnereid nagu SA Archimedes (rakendusüksus) ja SA Eesti Teadusagentuur.

II EELNÕU SISU JA VÕRDLEV ANALÜÜS

Eelnõu koosneb üheksast peatükist ja 28 paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

- 1) üldsätted;
- 2) toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr;
- 3) nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele;
- 4) toetuse taotlemine;
- 5) taotluste menetlemine, hindamine ja rahuldamine;
- 6) taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine;
- 7) aruannete esitamine ja tippkeskuste vahehindamine;
- 8) toetuse maksmine;
- 9) toetuse saaja, partneri, rakendusüksuse õigused ja kohustused ning finantskorrektsioonid.

1. peatükk Üldsätted

Eelnõu 1. peatükis kirjeldatakse määruse reguleerimisala, sätestatakse määruuses ja selle rakendusaktides läbivalt kasutatavad terminid, kirjeldatakse toetuse andmise eesmärki ja tulemusi, nimetatakse rakendusüksus ja –asutus ning sätestatakse vaide esitamise kord.

§ 1 lõikes 1 öeldakse, millist osa Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavast käesolev määrus reguleerib, ning lõikes 2 antakse viited riiklikele strateegiatele ja arengukavadele, mille eesmärkide täitmiseks meetme tegevust rakendatakse. Meetme tegevuse raames toetatavad tegevused (§ 6 lg 1) on kavandatud otseselt riiklike strateegiate ja arengukavade eesmärkide täitmist silmas pidades.

Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia „Teadmispõhine Eesti 2014–2020“ on otseselt teadusvaldkonna arengut suunav strateegia. Strateegia üheks alaeesmärgiks Eesti teaduse kõrgetasemelisus ja mitmekesisus. Selleks, et Eesti saaks osa erinevate Euroopa Liidu ühisalgatuste tulemustest ja et meil oleks paremad väljavaated rakendada neid oma majanduse ja ühiskonna hüvanguks ning kodumaise teadus- ja arendustegevuse võimendamiseks, tuleb saavutada tihedam seos Euroopa teadusruumi ja „Euroopa 2020“ algatustega, kasutades selleks ka Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi Horisont 2020 võimalusi. Tippkeskuste toetamisega panustatakse otseselt strateegia meetmete tegevuste täitmisse, sh meetme 1 „Teaduse kõrge taseme ja mitmekesisuse kindlustamine“ tegevuste 1.3. „Toetada teaduse tippkeskusi maailmatasemel teadusuuringute edendamisel“, 1.5. „Tugevdada Euroopa Liidu tõukefondide ja riigieelarvest rahastatavate tegevuste abil Eesti teadusasutuste võimekust osaleda kvaliteedikonkurentsil põhinevates koostöövormides, sh programmis Horisont 2020“, 1.7. „Tagada teadlaste ja inseneride järelkasv, sh pöörata senisest enam tähelepanu doktoriõppe süsteemsele arendamisele ja tagada doktoriõppe konkurentsivõimeline rahastamine (sh doktoranditoetused), jätkata doktoriõppe, nooremteaduri positsiooni ja järeldoktorantuuri toetamist“, kuid ka mitmete teiste strateegia tegevuste osas (nt ettevõtluskoostöö edendamine).

„Konkurentsivõime kavas „Eesti 2020“ on seatud haridus- ja teaduspoliitika arengu mitmeid põhisuundi. Tippkeskuste tegevused toetavad „Eesti 2020“ eesmärgi, sh teadus- ja arendustegevuse investeringute taseme tõstmise, teaduskompetentside koondamise, kõrghariduse ja teaduse rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamise, ettevõtete innovatsioonivõimekuse tõstmise ja rahvusvahelise koostöö tegemise võimekuse kasvatamise osas, sh panustades Euroopa teadusruumi arengusse.

„Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020“ määratleb teaduse ja ettevõtluskoostöö peamised fookusvaldkonnad ning moodustab koos Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegiaga „Teadmispõhine Eesti 2014–2020“ nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistiku.

Kooskõlalisus nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistikuga on rakenduskava raamtingimuseks. Nutika spetsialiseerumise komponenti arvestatakse taotluste hindamisel ühe hindamiskriteeriumi osana, kuid põhikaal on eelkõige uudsusel ja kõrgel teaduslikul tasemel.

§-s 2 antakse seletus käesolevas määruses kasutatud terminitele, mida ei ole defineeritud seadustes ega muudes õigusaktides. Käesoleva määruse piires antakse selgitus järgmistele mõistetele, et tagada nende üheselt mõistetavus:

1) teaduse tippkeskuse määratlus tuleneb „Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusest“ (§17¹). Tippkeskus on erinevatest uurimisrühmadest moodustatud konsortium, mille eesmärgiks on kõrgetasemeliste uurimisrühmade koostöö kaudu tõsta läbiviidavate teadusuuringute taset ja tulemuslikkust. „Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse“ kohaselt nimetatakse tippkeskus seitsmeks aastaks;

2) uurimisrühma määratlemise vajadus tuleneb asjaolust, et tippkeskus koosneb oma valdkonnas rahvusvaheliselt tunnustatud uurimisrühmadest ning uurimisrühmade koosseis võib olla seejuures erinev. Mõistet on laiendatud, võimaldamaks suuremat paindlikkust ja vähendada piiranguid tippteadlaste osalemisele tippkeskuste töös, mille eesmärgiks on mh kompetentside koondamine, samuti selleks, et siduda uurimisrühma määratlus lahti tingimustest, mis võivad muutuda 7-aastase tippkeskuse perioodi jooksul (nt uurimisrühma taseme määratlemisel ei lähtuta mingist konkreetsest finantseerimismeetmest rahastamise saamisest, mis on üksnes üks rahastamisallikas ning kasvava konkurentsi tingimustes võib ära langeda, kuigi töörühma kõrge tase sellest otseselt ei muutu). Eesmärgiks on tippkeskuste kaudu haarata tipud eri valdkondadest ja tagada seeläbi kõrge teaduslik tase. Uurimisrühma põhituumik võib koosneda teadlastest ja õppejõududest. Tippkeskused koondavad eelkõige *uurimirühmi*, erandjuhul loetakse uurimisrühma alla ka ainult üks teadlane või õppejõud, kes täidab uurimisteemat. See erisus on seotud ka käesoleva paragrahvi punktis 3 käsitletud uurimisteema mõistega. Uurimisteemal võib olla ka vaid üks täitja, nagu see mõningatel juhtudel on nt kõrgetasemeliste personaalsete uurimistoetuste puhul. Uurimisrühm koosneb juhust ja põhitäitjatest. Lisaks põhitäitjatele võib kaasata lisapersonali tippkeskuse projekti (uurimisteema täitmisel võivad osaleda veel muud teadustöötajad, õppejõud või administratiivtöötajad, tehnikud või abitöötajad, magistri- ja doktoriõppe üliõpilased, kelle töö on uurimisteemaga sisuliselt seotud);

3) uurimisteema määratlus on seotud ka käesoleva paragrahvi punktis 2 käsitletud uurimisrühma mõistega. Mõistet on täpsustatud uurimisteema täitmise ajalise dimensiooniga, s.t. uurimisteema täitmine osas ei seata ajalisi piiranguid. Tegemist võib olla uurimisteemadega, millel on väga erinev sisu ja kestvus. Määratlus võimaldab suuremat paindlikkust ja vähendada piiranguid tippteadlaste osalemisele tippkeskuste tegevustes, mille eesmärgiks on mh kompetentside koondamine, samuti on vajalik hõlmata võimalikke kontseptuaalseid muudatusi, mis võivad tekkida teadus- ja arendustegevuse rahastamise võimalike muudatuste tulemusena. See laiendus peab silmas ka erandjuhul üksikute tipptasemel teadlaste ja õppejõudude osalemist tippkeskuste töös;

4) uurimisteema juht on tunnustatud teadlane või õppejõud, kellel on Eesti teaduskraad või sellele vastav välisriigi kvalifikatsioon, kes on uurimisteema vastutav täitja ning kellel on kehtiv tööleping positiivselt evalveeritud Eesti teadus- ja arendusasutusega;

5) tegevuskava on kindla eesmärgi, tähtaja ja eelarvega tegevuste kogum, mida tippkeskus oma uurimisrühmade kaudu täidab;

6) projekt on kindla eesmärgi saavutamisele suunatud ajas ja ruumis piiritletud ühekordne tegevus või tegevuste kogum, mille elluviimiseks toetust taotletakse või kasutatakse;

7) taotlus on rakendusüksusele esitatav vormikohane kirjalik avaldus ja sellele lisatud dokumendid projekti elluviimiseks vajaliku toetuse taotlemiseks;

8) ühenduse ehk konsortiumi määratlus on seotud käesoleva paragrahvi punktis 1 käsitletud teaduse tippkeskuse mõistega. Määratlus viitab sellele, et tippkeskus koosneb erinevatest uurimisrühmadest,

mis selle läbi koondab kompetentse, annab täiendavat lisaväärtust ja võimekust, mida üksikul uurimiserühmal eraldi tegutsedes ei ole;

9) põhitäitja määratlus on seotud ka käesoleva paragrahvi punktis 2 käsitletud uurimiserühma mõistega. Põhitäitja määratluse sisetoomisel on täpsustatud talle esitatavaid nõudeid. Positiivselt evalveeritud Eesti teadus- ja arendusasutusega sõlmitud ja kehtiva töölepingu nõude sisetoomisel soovitakse vältida olukorda, kus tippkeskuse taotluses nimetatakse uurimiserühmade koosseisus mainekaid teadlasi või õppejõude, kes realselt suure koormuse tõttu uurimisteema täitmisele ei panusta, ning suurendada juhtivate täitjate pühendumist tippkeskuse teemaatikale;

10) nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistiku defineerimise vajadus tuleneb tippkeskuste toetuse andmise ühest alaeesmärgist, milleks on soodustada koostööd riigi ja avalik-õiguslike teadus- ja arendusasutuste ning ettevõtete vahel, mille tulemuseks on uute ideede ja teadmiste kasutamine ja uudsete lahenduste rakendamine, sealhulgas lähtudes nutika spetsialiseerumise strateegilisest raamistikust. Toetust antakse kooskõlas nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistikuga, mis on Euroopa Komisjoni poolt rakenduskavas seatud raamtingimuseks, ning kooskõla arvestatakse taotluste hindamisel. Nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistiku moodustavad Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia „Teadmistepõhine Eesti 2014-2020“ ja „Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020“.

§-s 3 määratletakse tippkeskuste toetuse andmise eesmärk ja oodatavad tulemused.

Sekkumisloogika kirjeldus

Tausta, millest lähtuvalt on püstitatud tippkeskuste toetuse andmise eesmärk ja kirjeldatud oodatavad tulemused, on lähemalt avatud seletuskirja sissejuhatavas osas. Lõikes 2 toodud toetuse andmise alaeesmärgid täpsustavad üldeesmärgi fookusi. Eesmärk ja lõikes 3 nimetatud toetuse andmise tulemused saavutatakse toetatavate tegevuste elluviimise kaudu (§ 6 lg 1). Eesmärgid ja tulemusi võimaldavad saavutada tegevused tervikuna ja omavahel kombineerituna (toetatavad tegevused ei ole üksüheselt eesmärkide ja tulemustega seostatavad). Toetatavate tegevuste sisu on lähemalt kirjeldatud seletuskirja § 6 puudutavas selgituses.

Lõikes 4 on täpsustatud, et toetust saavad projektid panustavad oma tegevuste kaudu tervikuna kõikide § 3 lõikes 2 toodud alaeesmärkide täitmisele ja lõikes 3 kirjeldatud toetuse andmise tulemuste saavutamisele.

Lõikes 5 on nimetatud meetme tegevuse väljundindikaator, milleks on tippkeskuste teadlaste poolt kalendriaastal avaldatud publikatsioonide arv (WoS+ERIH A). Vajalik on märkida, et Euroopa Teadusfondi loendi ERIH (*The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences*)⁵ tööpõhimõtted on vahepealsel ajal seoses humanitaar- ja sotsiaalteaduste rolli tähtsustamisega muutunud. Nimelt, vahepealsel ajal on andmebaasi nimi muutunud ERIH PLUS-iks ning on kaotatud senised andmebaasisisesed kategooriad, mistõttu ei saa enam eristada kategooriat A. Selle tõttu käsitletakse indikaatoris algselt toodud ERIH A all ERIH PLUS-i. Indikaatori puhul arvestatakse tippkeskuste teadlaste poolt kalendriaastal avaldatud teaduspublikatsioonide arvu andmebaasis *Thomson Reuters Web of Science*⁶ (andmebaasid SCI-EXPANDED, SSCI ja A&HCI) ja Euroopa Teadusfondi humanitaar- ja sotsiaalteaduste loendis ERIH PLUS kajastatud ajakirjades. Arvestatakse kõiki publikatsioonide tüüpe, välja arvatud konverentsiteese ja parandusi.

Kuigi väljundindikaatori puhul arvestatakse WoS ja ERIH PLUS-i publikatsioone, arvestatakse tippkeskuste taotluste hindamisprotsessis ja aruandluses lisaks ka teisi publikatsioone (nt Scopus põhjal).

Üldeesmärk: Eesti teadus- ja arendusasutuste rahvusvaheliselt kõrge kvaliteediga teadus- ja arendustegevuse toetamine ja jätkusuutlikkuse tagamine ning sellega eelduste loomine Eesti teaduse koostöö- ja konkurentsivõime tugevdamiseks Euroopa teadusruumis (§ 3 lg 1)

⁵ <https://dbh.nsd.uib.no/publiseringsskanaler/erihplus/about/index>

⁶

http://apps.webofknowledge.com/WOS_GeneralSearch_input.do?product=WOS&SID=X2Ax97w2sJLprOulCpX&search_mode=GeneralSearch

Alaeesmärgid (§ 3 lg 2 p 1-5)				
1) luua rahvusvaheliselt kõrge kvaliteediga teadusuuringute läbiviimiseks vajalik uurimiskeskond ja tagada teadusuuringute stabiilselt kõrge kvaliteet	2) soodustada lähedaste või üksteist täiendavate uurimisrühmade koostööd, uute tippspetsialistide koolitamist ning tippteadlaste mobiilsust	3) luua eeldused Eesti teadus- ja arendusasutuste osalemiseks rahvusvahelises koostöös vastavalt Eesti huvidele ja Euroopa Liidu teaduspoliitikale, sealhulgas osalemiseks tippkeskuste võrgustikes	4) soodustada koostööd riigi ja avalik-õiguslike teadus- ja arendusasutuste ning ettevõtete vahel, mille tulemuseks on uute ideede ja teadmiste kasutamine ja uudsete lahenduste rakendamine, sealhulgas lähtudes nutika spetsialiseerumise strateegilisest raamistikust	5) tagada tippkeskuste valdkondlik mitmekesisus ja võime toetuse lõppemisel jätkata kõrge tasemel teadusuuringuid
Tulemused (§ 3 lg 3 p 1-3)				
1) on tagatud kõrge kvaliteediga teadusuuringute läbiviimine, sealhulgas läbi teadus- ja arendusasutuste, ülikoolide ja ettevõtete vahelise koostöö ja nutika spetsialiseerumise strateegilist raamistikku arvestades	3) on tagatud teaduse kõrgetasemelisus ja mitmekesisus, sealhulgas tippspetsialistide koolitamine ja järelkasv	2) on suurenenud Eesti teadlaste konkurentsivõime rahvusvaheliste teadusgrantide taotlemisel ja osalemiseks rahvusvahelises koostöös	1) on tagatud kõrge kvaliteediga teadusuuringute läbiviimine, sealhulgas läbi teadus- ja arendusasutuste, ülikoolide ja ettevõtete vahelise koostöö ja nutika spetsialiseerumise strateegilist raamistikku arvestades	
Tegevused (§ 6 lg 1)				
1) alusuuringud, rakendusuurimised ja arendustegevus; 2) tippkeskuse juhtimisega seotud tegevused; 3) väikevahendite ja aparatuuri hankimine; 4) lähetused, koolitused, teadlasmobiilsus ja teadlaste järelkasvu toetamisega seotud tegevused; 5) riigisisene ja rahvusvaheline koostöö; 6) innovaatiliste ideede väljatöötamine ja testimine; 7) info levitamine ja teadustegevuse tulemuste populariseerimine; 8) muud tippkeskusega otseselt seotud ning tegevuskava elluviimise seisukohast põhjendatud ja olulised tegevused				
Kõik toetust saavad projektid panustavad otseselt väljundnäitaja „Tippkeskuse teadlaste poolt kalendriaastal avaldatud publikatsioonide arv (WoS+ERIH A)“ sihttaseme saavutamisse (§ 3 lg 4).				

§-s 4 nimetatakse meetme tegevuse rakendusamet ja rakendusüksus. Rakendusametuseks on Haridus- ja Teadusministeerium ning rakendusüksuse ülesandeid täidab SA Archimedes.

§ 5 sätestab vaiete menetlemise korra. Rakendusüksuse või rakendusametuse toimingute või otsuste peale võib vaide esitada vastavalt perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse §-le 51.

2. peatükk Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr

Eelnõu 2. peatükis määratakse meetme tegevuse raames toetatavad tegevused, abikõlblikud kulud, abikõlblikkuse periood ja toetuse piirsumma ning osakaal.

§-s 6 lõikes 1 määratakse projektist toetatavad tegevused, mis on järgmised:

- 1) tippkeskusega seotud alusuuringud, rakendusuuringud ja arendustegevus on otseselt seotud tippkeskuse uurimisteema täitmisega;
- 2) teadus- ja arendustegevuse jaoks vajalike väikevahendite ja aparatuuri soetamine ja kaasajastamine puudutab teadus- ja arendustegevuse jaoks vajaliku kaasaegse tehnilise baasi ja töövahendite olemasolu, mis on kõrgetasemelise ja kvaliteetse teadustegevuse eelduseks;
- 3) teadlasmobiilsus, teadlaste koolitamine ja järelkasvu toetamine seostuvad mh asutustevahelise ja rahvusvahelise teaduskoostöö, spetsialistide erialase täienduse, tippspetsialistide järelkasvu kaasamise ja toetamise küsimusega. Tippkeskuste toetuse raames on järelkasvu toetamiseks panustamiseks erinevaid võimalusi, sh doktorantide palkamise kaudu nooremteaduritena (personalikulude katmine, vt § 7 lg 1 p 1), teise asutuse kaasamise kaudu üliõpilase (kaas)juhendamisse või konsulteerimisse, teavitus- ja populariseerimistegevuste kaudu. Tippkeskustest ei ole abikõlblik hüvitada stipendiumite ega nt doktoranditoetuste maksmist. Vastavalt kehtivale teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusele ja ülikooliseadusele on töötaja ja üliõpilase õigused ja kohustused eristatud. Nooremteaduri ametikohti täidetakse sarnaselt teistele teadustöötaja ametkohtadele teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse regulatsiooni alusel. Doktorandil on võimalik saada samaaegselt riiklikku doktoranditoetust, aga ka doktoriõpet toetavaid stipendiume, kui ka nooremteaduri palka või palka muu töö eest. Nooremteaduri ametikohale võib kandideerida isik, kellel on vähemalt magistrikraad või selle vastav kvalifikatsioon ehk selleks ei pea õppima doktoriõppes. Samas on lubatud doktoriõppe üliõpilasi võtta tööle ka muudele ametkohtadele kui nooremteadur, kuigi just nooremteadurina töötamine peaks toetama doktoritöö valmimist ning õpingutes edasijõudmist ja motiveerima noori pühenduma teadustööle ka pärast doktoriõppe lõpetamist.
- 4) riigisisene ja rahvusvaheline koostöö seostub mh asutustevahelise koostööga (sh ettevõtluskoostööga) ja rahvusvahelistes erialaorganisatsioonides, -võrgustikes jm osalemisega. Meetme tegevuse eesmärk on toetada tipptasemel teadus- ja arendustegevust ja tõsta üldist konkurentsitaset. Väljaspool positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutusi ei ole see võimalik, mistõttu ettevõtete tegevust selles valdkonnas toetuse andmise kaudu otseselt ei toetata. Ettevõtted ei kuulu tippkeskuste meetme võimalike taotlejate ega partnerite hulka, kuid tippkeskuste tegevusel on ettevõtetega tehtavale koostööle laiem, kaudne mõju (nt tipptasemel teadus- ja arendustegevus meelitab ligi ettevõtluse osalust, tippkeskuste raames loodavate teadmiste ja tulemuste levitamine ja populariseerimine omab laiemat mõju asutustevahelisele koostööle, sh ettevõtlussektori mõttes jne);
- 5) innovaatiliste ideede väljatöötamine ja testimine seostub mh asutustevahelise koostöö tugevdamisega, sh ettevõtluskoostöö ja nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistikuga. Soodustada koostööd riigi ja avalik-õiguslike teadus- ja arendusasutuste ning ettevõtete vahel, mille tulemuseks on uute ideede ja teadmiste kasutamine ja uudsete lahenduste rakendamine, sealhulgas lähtudes nutika spetsialiseerumise strateegilisest raamistikust, on üheks tippkeskuste toetuse andmise alaeesmärgiks;
- 6) teadustegevuse tulemuste levitamine ja populariseerimine on seotud nii struktuuritoetuse kasutamise tingimustega (teavitamiskohustus) kui tippkeskuste ja teadlaste missiooniga tutvustada teadustöö tulemusi ja oma tegevust avalikkusele.

Lõikes 2 sätestatakse, et toetuse saamiseks ei pea projekti raames viima läbi kõiki lõikes (1) loetletud tegevusi, kui projekt panustab käesoleva määruse § 3 lõikes 2 toodud kõikide alaeesmärkide täitmisel ja lõikes 3 kirjeldatud toetuse andmise tulemuste saavutamisse.

Lõikes 3 sätestatakse toetuse saajale tingimus kasutada vähemalt 2% toetuse mahust projekti täitmisel saadud teadus- ja arendustegevuse tulemuste levitamisele avalikkuses ja tippkeskuse tegevusvaldkonna populariseerimisega seotud tegevusteks. Populariseerimise ja info levitamise seotud tegevused on olulised avalikkuse teavitamise, kaasamise, järelkasvu, mainekujunduse, avatuse, nähtavuse jm seisukohalt. Tippkeskuste tulemuste levitamise ja populariseerimise tegevuste puhul on eelduseks, et tegevused ei ole suunatud vaid teadussüsteemile ja -kogukonnale (teadlaste üritused, publikatsioonid jm), vaid ka sellest väljapoole, nt üldhariduskoolidele, üliõpilastele, ettevõtetele, riigiasutustele, tavakodanikele, laiemale auditooriumile. Seejuures on nõue seotud avatud juurdepääsu (*open access*) põhimõtete rakendamisega (vt ka § 25 lg 4).

Lõikes 4 sätestatakse, et toetust ei eraldata juhul, kui projekti tegevused on juba ellu viidud. Esitatud nõue toetatavate tegevuste mittelõpetamise kohta tuleneb Vabariigi Valitsuse määruse nr 133

„Perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse taotlemise ja taotluste menetlemise nõuded ja tingimused toetuse andmise tingimuste määramise kehtestamiseks“ (edaspidi *TMM*) § 4 lg 1 punktist 9. Sõna „tegevus“ on mitmuses. Seega nõue ei ole täidetud, kui kõik tegevused on ellu viidud. Kui tegemist on ühe tegevusega mitmest, siis nõue on täidetud, kui üks või mõni tegevus on tegemata.

§ 7 lõikes 1 loetletakse abikõlblikud kulud.

Punktides 1-13 on toodud abikõlblike kulude liikide loetelu. Abikõlblike kulude sätestamisel on lähtutud põhimõttest hoida nimekiri võimalikult avatud, et võimaldada paindlikkust tippkeskuste konkreetsete eesmärkide ja tegevuskava täitmist. Tippkeskuste eesmärgid ja tegevuskava tulenevad konkreetse uurimisteema eripärast, seega on paindlikkuse tagamine tegevuste täpsema sisustamise ning abikõlblike kulude osas hädavajalik.

Abikõlblikud on järgmised kulud:

- 1) personalikulud vastavalt ühendmääruse §-le 3, kus on loetletud, millised kulud ja millistel tingimustel on personalikulude raames kaetavad. Seejuures saavad tippkeskused personalikulude katmise kaudu teadlaste ja inseneride järelkasvu tagamiseks kaasata oma tegevustesse doktorante, palgates neid nooremteaduritena. Otsesed personalikulud, mille alusel kaetakse kaudsed kulud (vt järgmine punkt), on määratletud ühendmääruse § 9 lõikes 3;
- 2) kaudsed kulud hüvitatakse lihtsustatud hüvitamisviisi alusel 15% ulatuses otsestest personalikuludest vastavalt ühendmääruse § 9 lõigetele 1 ja 3-6. Lihtsustatud hüvitamisviisi kasutamine tähendab, et kaudseid kulusid ei hüvitata kuludokumentide alusel ja see võimaldab vähendada meetme tegevuse rakendamise administratiivkoormust. Eelarve sisemisel muutmisel peab üldine eelarve mahtuma otsusega eraldatud toetuse piiresse, st. kaudsete kulude arvestus muutub koos personalikulude arvestuse muutusega. Kaudsete kulude väljamakse tehakse tegelikult välja makstud otseste personalikulude alusel.
- 3) abikõlblik on projekti abikõlblike kulude puhul tekkiv erisoodustusena käsitletav kulu ja tasutav maks „Tulumaksuseaduse“ § 48 lõike 4 tähenduses;
- 4) rendikulud sisaldavad aparatuuri ja seadmete ning liiklusvahendi rentimise kulusid, juhul kui see on vajalik uurimistöö läbiviimiseks (nt välitööde teostamisel transpordi tagamiseks, spetsiaalselt teadustöö läbiviimiseks kohandatud liiklusvahendi kasutamiseks);
- 5) juhul, kui see on vajalik uurimistöö läbiviimiseks, on abikõlblik spetsiaalselt teadustöö tegemiseks kohandatud liiklusvahendi (puurimisagregaat, hõljuk, roomikmasin jm) ost või liisimine (kapitalika kasutusrent);
- 6) koolituse ja teadlasmobiilsusega seotud kulud sisaldavad mh koolituskulu, mis ei ole käsitletav personalikulude osana (vastavalt ühendmääruse § 3 lõike 1 punktile 6), nt kraadiõppuritele või teadlaskonnale suunatud koolituste kulusid (juhul, kui tegemist ei ole tippkeskuste projekti palgalise personaliga ühendmääruse mõistes; aidates täita mh eesmärki toetada teadlaste järelkasvu ja saavutada tippkeskuste tegevuste laiem kandepind väljaspool projektipersonali ringi). Koolitus- ja teadlasmobiilsuse kulud võivad mh sisaldada teadlaste erialast enesetäiendust puudutavate koolitustel osalemise kulusid ja koolituste korraldamise (toitlustus, materjalide ettevalmistamine jms) kulusid, mobiilsusega kaasnevaid sõidu- ja majutuskulusid, osavõtutasusid jms;
- 7) üliõpilase, kelle uurimisteema on seotud tippkeskuse uurimisteemaga, juhendamisprotsessis osalevale Eesti (kaas)juhendaja või konsultandi juhendamise tasu võib maksta vaid siis, kui (kaas)juhendamine või konsulteerimine toimub teise teadus- ja arendusasutuse juures. Ülikooli loetakse üheks teadus- ja arendusasutuseks. (Kaas)juhendamise ja konsulteerimise eest tasu maksmine võimaldab seejuures toetada asutustevahelist koostööd, interdistsiplinaarsust ja tippspetsialistide järelkasvu tagamist.
- 8) aparatuuri ja instrumentide, laborite sisseseade ja väliuuringute teostamiseks vajaliku infrastruktuuri soetamise või täiendamisega seotud kulud sisaldavad mh nt arheoloogiliste, geoloogiliste, bioloogiliste jm välitööde teostamise jaoks tarvilikke töövahendeid, varustust, aparatuuri, proovide säilitamiseks vajalikke seadmeid jms, sh aparatuuri ja instrumentide paigaldamise ja seadistamisega seotud kulusid (mis võivad puudutada ka aparatuuri tööks ja funktsioneerimiseks vajalikke rekonstrueerimis- ja ehituskulusid), samuti aparatuuri, instrumentide ja seadmete tööks lahutamatu osana vajaliku tehnika (laboriarvutid, digitaalkaamerad jm) soetamise, kaasajastamise, paigaldamise ja seadistamise kulusid;

- 9) abikõlblikud on soetatava või olemasoleva aparatuuri ja seadmete hooldus- ja remondikulud, sh nende tööks lahutamatu osana vajaliku tehnika (laboriarvutid, digitaalkaamerad jm) hooldus- ja remondikulud kooskõlas eelmise punktiga. Enne projekti uurimisrühmade kasutuses oleva infrastruktuuriga kaasnevaid hooldus- ja remondikulusid toetatakse põhjusel, et tipptasemel uurimisrühmad kasutavad teadustööks ka juba varem muretsatud infrastruktuuri, mis on projekti raames loodava tippkeskuse infrastruktuuri osa. Tippkeskuse infrastruktuuri piisavust ja taset hinnatakse mh hindamiskomisjoni poolt;
- 10) projekti elluviimiseks vajalike sisseostetavate teenuste kulud võivad mh kaasnedagi nt uuringute ja analüüside, tõlketööde, trüki- ja kujundustööde, konverentsiteenuse jms sisseostuga;
- 11) infotehnoloogiliste lahenduste kulud võivad mh sisaldada andmesisestus- ja analüüsikeskkonna loomisega seotud kulusid, andmebaasi arendustööde, tarkvara ja selle uuenduste, riistvara (arvutid, kõvakettad, monitorid jne) jms kulusid;
- 12) info levitamise ja teadustegevuse tulemuste publitseerimise ning populariseerimisega seotud kulud võivad mh sisaldada teadusartiklite publitseerimise kulusid, projekti elluviimisega seotud ürituste (konverentsid, seminarid, teemapäevad, näitused jms) korraldamisega seotud kulusid (nt materjalide ettevalmistamisega seotud kulud, töövahendite kulud, üritusel osalejate transpordi-, toitlustus- ja majutuskulud), meedias populariseerimise ja tulemuste levitamise seotud kulud, infomaterjalide koostamise ja teavitamiskulusid, mis toetavad seejuures teadlase elukutse maine tõusu ja teadlaste järelkasvu tagamist. Toetuse saaja peab toetuse andmisest teavitama avalikkust, toetusest rahastatud objekte tähistama ja viitama Euroopa Liidu osalusele vastavalt viitamise nõuetele ja korrale, mis on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 19. septembri 2014. a määrusega nr 146 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse andmisest avalikkuse teavitamise, toetusest rahastatud objektide tähistamise ning Euroopa Liidu osalusele viitamise nõuded ja kord“;
- 13) Ammendavat loetelu kõikidest võimalikest kuludest ei ole siiski võimalik esitada, see sõltub konkreetsetest projektidest, mida ellu viiakse. Projekti raames toetatavate tegevustega võivad kaasnedagi ka nendega otseselt seotud ja nende elluviimiseks vältimatult vajalikud muud kulud, mida ei ole võimalik kululiikidena hetkeseisuga nimetada, kuid mis on põhjendatud ja aitavad kaasa projekti elluviimisele. Käesoleva punkti lisamine võimaldab säilitada paindlikkuse tegevuste täpsema sisustamise ning abikõlblike kulude osas, mis on tippkeskuste tegevuste elluviimisel vajalik.

Vastavalt lõikele 2 lähtutakse mitteabikõlblike kulude sätestamisel ühendmääruse § 4 loetletud mitteabikõlblikest kuludest, lisanduvalt sätestatakse, et üliõpilase juhendamisprotsessis osalevate Eesti (kaas)juhendajate või konsultantide juhendamise tasusid ei hüvitata juhul, kui (kaas)juhendamine või konsulteerimine toimub oma asutuse juures. Üliõpilaste (kaas)juhendamine või konsulteerimine oma asutuse sees kuulub põhitegevuse (tööülesannete) hulka ja selle eest tasu maksmine ei ole põhjendatud. Samuti loetakse mitteabikõlblikuks amortisatsioonikulud.

Lõige 3 sätestab kulude abikõlblikuks lugemise üldised tingimused. Ühendmäärus sätestab, et kulu peab olema põhjendatud, tõendatud, tegelikult tehtud ja makstud abikõlblikkuse perioodil. Juhul, kui rahastatav projekt on seotud puhastulu teenimisega, järgitakse ühendmääruse § 5 sätestatut. Puhastulu võib tippkeskuste puhul tekkida nt seoses ettevõtluskoostöö arendamisega. Puhastulu arvestamisel lähtutakse diskonteeritud meetodist, võttes arvesse tegevuse sektorile asjakohast võrdlusperioodi ja vastava investeringuliigi eeldatavat kulutasuvust.

§ 8 sätestab, et projekti abikõlblikkuse periood määratakse taotluse rahuldamise otsuses, kuid see peab jääma ajavahemikku 1. jaanuar 2015 kuni 31. august 2023. Teadlikult on sätestatud abikõlblikkuse perioodi lõpptähtajaks 31. august 2023. a, et vältida selles osas perioodi 2014-2020 lõpus määruse muudatusi abikõlblikkuse perioodi pikendamiseks. Abikõlblikkuse lõpptähtaeg ei saa olla ka varasem, kuna projektide abikõlblikkuse perioodi kestvus on seotud seitsme aastaga (tulenevalt „Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusest“, §17¹).

Juhul, kui kulusid on tehtud enne toetuse taotluse esitamise kuupäeva, peavad need olema taotluses eraldi näidatud. Kulude abikõlblikuks lugemine enne taotluse esitamise kuupäeva on tippkeskuste puhul põhjendatud eelkõige seoses asjaoluga, et tippkeskus moodustatakse erinevatest uurimisrühmadest, sh uurimisrühmadest, mis tegutsevad erinevates teadus- ja arendusasutustes. Tippkeskuse konsortsiumi moodustamise ja selle töö ettevalmistamisega võivad seega kaasnedagi kulud juba enne taotluse esitamist (nt personalikulud).

Lõikes 2 täpsustatakse, kuidas määratletakse projekti abikõlblikkuse periood. Projekti abikõlblikkuse perioodi kestvuse sidumine seitsme aastaga tuleneb „Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusest“ (§17¹), mille kohaselt nimetatakse tippkeskus seitsmeks aastaks.

§ 9 sätestab taotletava toetuse piirsummade ja osakaaluga seonduva.

Lõikes 1 täpsustatakse taotletava toetuse maksimaalne summa. Arvestades meetme tegevuse eelarvet ja tippkeskuse kestvust (vt ka käesoleva määruse § 2 p 1 selgitust), on määruuses toodud perioodil 2014-2020 rahastatavate tippkeskuste maksimaalne arv, mis on 9. Tugevam rõhk on valdkondliku mitmekesisuse arvestamisel (vältimaks mitme tippkeskuse koondumist ainult ühte kitsasse valdkonda) ja tegevuste suuremal fokuseerimisel. Tippkeskuste maksimaalne arv on seatud arvestusega, et 7-aastase projekti puhul maksimaalseks toetuseks 6 mln eurot, mis on sarnane eelmisel perioodil suurima rahastatuse saanud tippkeskuse eelarvega. Taotletavale toetusele ülempiiri seadmine aitab kaasa ka tippkeskuste poolt realistlike taotluste esitamisele ja vähendab administratiivkoormust taotluste hindamisel.

Lõikes 2 sätestatakse toetuse osakaaluks kuni 95% abikõlblike kulude maksumusest ja lõikes 3 seatakse tingimuseks, et omafinantseering (vähemalt 5% abikõlblike kulude maksumusest) peab katma projekti abikõlblikest kuludest selle osa, mida toetus ei kata. Lõikes 4 sätestatakse, et projekti kallinemise puhul katab lisanduva osa toetuse saaja. Toetuse summat, mis on fikseeritud toetuse taotluse rahuldamise otsuses, selle katmiseks ei suurendata.

3. peatükk Nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele

Eelnõu 3. peatükis kirjeldatakse taotlejale ja partnerile esitavaid nõudeid, kohustusi ja taotlusele esitavaid nõudeid.

§ 10 määratleb taotluse esitajatena võimalike toetuse saajate sihtgrupi.

Lõige 1 sätestab, et nagu ka struktuuri- ja arendustegevuse perioodil 2007-2013, võivad toetust taotleda riigi või avalik-õiguslikust juriidilisest isikust teadus- ja arendusasutused, mille teadus- ja arendustegevus on taotluses osalevate uurimisrühmade valdkonnas positiivselt evalveeritud. Evalveerimise eesmärk on hinnata teadus- ja arendusasutuse vastava valdkonna teadus- ja arendustegevuse taset ning selle aluseks võetakse valdkonnas rahvusvaheliselt tunnustatud kriteeriumid. Positiivse otsuse kehtivusaeg on seitse aastat. Positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutusi on 2015. a seisuga 18, nendest kas riigi- või avalik-õiguslike asutusi on 14. Kavandatav tippkeskus peab vastama „Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduses“ sätestatud tippkeskustele esitatavate nõuetele (§ 17¹).

Lõige 2 lisab, et partneriteks võivad olla positiivselt evalveeritud riigi ja avalik-õiguslikud, aga ka eraõiguslikud teadus- ja arendusasutused. Positiivselt evalveeritud eraõiguslikust juriidilisest isikust teadus- ja arendusasutusi on 2015. a seisuga 4.

Lõige 3 sätestab, et toetuse taotleja ja partner peavad vastama TMM §-s 2, välja arvatud punktide 3 ja 4 osas (nõuded tootmistegevuse jaoks eraldatud toetuse ja majandustegevuse osas pole tippkeskuste kontekstis asjakohased), ja § 3 lõigetes 1 ja 2 (täpsustavad, mida mõeldakse omafinantseeringu ja mitteabikõlblike kulude tasumise suutlikkuse all) esitatud nõuetele.

§ 11 lõikes 1 on selguse mõttes loetletud taotleja kohustused, mis on kooskõlas STS § 21 lõikes 2 loetletud kohustustega ning Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse nr 1303/2013 artikliga 7 „Meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine ja mittediskrimineerimine“; samuti tuleb tegevuste elluviimisel järgida sama määruse artikli 8 „Säästev areng“ nõudeid.

§ 12 määratleb taotlusele esitatavad nõuded.

Lõikes 1 toodud loetelu puhul tuleb arvestada taotluse menetlemise määruse § 4 lõikes 1 sätestatud ning käesolevas paragrahvis toodud nõudeid, mis peavad eelkõige silmas seda, milliseid andmeid on vaja taotlejale esitada § 18 kirjeldatud hindamis- ja valikuprotseduuri läbiviimiseks ja selleks, et rahastatavad projektid panustaksid meetme tegevuse eesmärkide ja tulemuste täitmisel.

Lõikes 2 lisatakse, et tippkeskuse tegevuse tulemus peab vastama meetme tegevuse eesmärkidele, panustama meetme tegevuse tulemuste saavutamisse ning vastama selle asutuse teadus- ja arendustegevuse arengukavale, mille uurimisrühmad on tippkeskusesse kaasatud. Samuti peab

tippkeskuse tegevuse tulemus vastama tippkeskuse eesmärkidele ja tegevuskavale ning panustama väljundnäitaja sihttaseme saavutamisse.

Lõikes 3 on kirjeldatud, kes kuuluvad tippkeskuse uurimisrühmadesse.

Lõikes 4 täpsustatakse, et iga tippkeskus, uurimisrühm ja teadlane või õppejõud võib korraga osaleda vaid ühes taotluses.

Lõikes 5 täpsustatakse, milliseid kinnitusi, andmeid või dokumente taotlejalt nõutakse. Lähtutakse TMM § 4 lõikes 2 sätestatud, seejuures tuleb koos taotlusega esitada partnerite nõusolekut kinnitav kiri juhul, kui toetust taotletakse tippkeskusele, mis moodustatakse erinevate teadus- ja arendusasutuste uurimisrühmadest.

4. peatükk Toetuse taotlemine

Eelnõu 4. peatükk kirjeldab taotlusvooru avamise korraldust, taotlemise tähtaega ja taotluse esitamise korda.

§ 13 kirjeldab, kuidas kuulutatakse välja avatud taotlusvoor. Välja kuulutatakse ainult üks avatud taotlusvoor, millega jagatakse projektidele kogu meetme tegevuse eelarve. Juhul kui meetme tegevuses peaks vabanema vahendeid (tagasinõuded, projektide toetuse vähendamine vm), jätab lõige 3 võimaluse välja kuulutada täiendavaid taotlusvoore vabanenud vahendite piires. Seejuures võib tegemist olla suunatud vooruga (nt suunatuna teatud meetme tegevuse eesmärkide saavutamiseks, kindlate tegevuste toetamiseks või juba toetust saanud tippkeskustele tegevuse laiendamiseks või lisaväärtust toova tegevuse sissetoomiseks), kuna sõltuvalt vabanenud vahenditest ei pruugi uue „täismahus“ taotlusvooru korraldamine olla otstarbekas. Sisendi suunatud taotlusvooru korraldamiseks võib saada ka tippkeskuste vahehindamise tulemustest (vt ka § 23).

§ 14 lõige 1 sätestab, et taotleja peab rakendusüksust taotluse esitamise kavatsusest teavitama, esitades vastava avalduse koos kavandatava tippkeskuse lühikirjeldusega. Lühikirjelduses määratletakse nt tippkeskuse uurimisteema, valdkond jms. Tippkeskus klassifitseerub sellesse valdkonda, mille uurimistoetuste osakaal tema senises portfellis on kõige suurem (tippkeskusesse kuuluvate uurimisrühmade uurimisteemade valdkonnad on leitavad Eesti Teadusinfosüsteemist). Taotluse esitamise kavatsusest teavitamine on vajalik selleks, et rakendusüksus saaks eelinfo võimalike tippkeskuste kohta ning alustada taotlustele välishindajate otsimist, mis on aeganõudev protsess. Taotluse esitamise kavatsusest teada andnud taotlejatel on õigus esitada rakendusüksusele taotlus kavandatavale tippkeskusele toetuse saamiseks kooskõlas käesoleva paragrahvi lõikega 2. Juhul, kui taotleja ei ole ettenähtud aja jooksul taotluse esitamise kavatsusest teada andnud, rakendusüksusele taotlust esitada ei saa.

Lõige 2 sätestab, et taotluste esitamine toimub elektroonselt Eesti Teadusinfosüsteemi kaudu. Struktuuritoetuse registri SFOS valmimisel toimub taotluste esitamine SFOS-i kaudu. Taotluste esitamiseks on vähemalt 2 kuud.

5. peatükk Taotluste menetlemine

Eelnõu 5. peatükk kirjeldab taotluste menetlemise protsessi, taotleja, partneri ja taotluse vastavaks tunnistamise protsessi, hindamiskomisjoni moodustamist ning projektide hindamise ja valiku korda.

§ 15 kirjeldab taotluse menetlemise protseduuri ja selle hulka kuuluvaid rakendusüksuse toiminguid. Lõikes 5 on täpsustatud, et taotluse menetlemise tähtaeg on kuni 6 kuud selle esitamisest alates, kuid põhjendatud juhtudel võib aeg pikeneda. Pikenemine võib olla põhjendatud nt asjaoluga, et hindamisel osalevad välisekspertid, kelle kaasamine eeldab suuremat ajakulu.

§ 16 kirjeldab, kuidas teostab rakendusüksus taotluste nõuetele vastavuse kontrolli ning millistel juhtudel tunnistab rakendusüksus taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavaks või mittevastavaks. Rakendusüksus lähtub nõuetele vastavaks tunnistamisel sellest, kas taotleja ja partner kuuluvad lubatud taotlejate ja partnerite ringi (käesoleva määruse § 10 lg 1-2) ja vastavad TMM esitatud nõuetele (vt § 10 lg 3 selgitust). Lisaks lähtub rakendusüksus käesoleva määruse § 12 (vt § 12 selgitust) ja § 14 lõikes 1 esitatud nõuetest (taotluse esitamise kavatsusest teadaandmine). Nõuetele vastavaks mittetunnistamise korral teeb rakendusüksus vastava otsuse.

§ 17 kirjeldab hindamiskomisjoni moodustamise põhimõtteid. Hindamiskomisjon koosneb välisekspertidest (vastava eriala tunnustatud teadlased) ja siseriiklikest komisjoniliikmetest (nt Eesti

teadlased, ministriumite esindajad, ettevõtjad jt eksperdid). Hindamiskomisjoni liikmed on kompetentsed, erapooletud ning vastavad teistele STS § 21 lõikes 4 sätestatud tingimustele. Hindamiskomisjoni liikmed võivad taotlejatele esitada täiendavaid küsimusi.

§ 18 kirjeldab taotluste hindamiskriteeriume ja valikumetoodikat.

Lõige 1 sätestab, et hindamine viiakse läbi vastavalt rakendusüksuse hindamis- ja valikumenetluse juhendile, mis avalikustatakse hiljemalt taotlusvooru väljakuulutamise päeval. Hindamisjuhendi koostab rakendusüksus, kooskõlastades selle rakendusasutusega.

Hindamine korraldatakse järgmiselt: esmalt antakse hindajate poolt taotlustele individuaalsed hinned vastavalt hindamiskriteeriumitele, hindedkaalale ja hinnete sammule, seejärel vaatab taotlused ja hinnangud ühiselt läbi hindamiskomisjon (paneel) ning arutelu tulemusel kujunevad taotluste lõplikud koondhinnad.

Vastavalt lõikele 2 hinnatakse taotlusi esmalt ühe hindamiskriteeriumi põhjal, millele on seatud lävend (toetuse taotleja/saaja ja partnerite suutlikkus projekti ellu viia, lävend 4 punkti). Kui taotlus ületab lävendi, jätkub hindamine ülejäänud hindamiskriteeriumite alusel (vt käesoleva paragrahvi lõige 3).

Lõikes 3 nimetatakse hindamiskriteeriumid ja nende osakaalud koondhindest. Hindamiskriteeriume on kokku kolm. Olulisim on taotleja ja partneri projekti elluviimise suutlikkuse kriteerium, millele on seatud suurim osakaal. Kõnealuse kriteeriumiga hinnatakse kavandatavate tippkeskuste uurimisrühmade senise teadustöö taset ja taristu piisavust, mis olemuslikult määrab ära tippkeskuse kontseptsiooni keskse idee – tippkeskus peab koondama oma eriala ja valdkonna rahvusvaheliselt tunnustatud tippteadlasi, uurimisrühmade konsortsium tegeleb tippasemel teadusega. Hindamiskriteeriumid on kooskõlas seirekomisjoni poolt kinnitatud kohustuslike kriteeriumitega:

Hindamiskriteerium	Sisu lühikirjeldus	Vastavus seirekomisjoni kriteeriumile
1) taotleja ja partneri suutlikkus projekti ellu viia, sh senise uurimistöö teaduslik tase, uurimisrühmade juhtide ja põhitäitjate eelneva teadustöö tulemused ja taristu piisavus	sh seniste teadusprojektide teaduslik tase, senise teadustöö kvaliteet, sh analüüsitud bibliomeetriliste jt kriteeriumite alusel, tippkeskuse tegevusega seotud taristu piisavus ja sobivus tippkeskuse eesmärkide saavutamiseks, koostöö jne	4. Projekti teostatavus ja toetuse taotleja/saaja (ja partnerite) suutlikkus projekti ellu viia
2) projekti põhjendatus, sh kavandatava tippkeskuse tegevuskava kvaliteet ja tegevuste eeldatavad tulemused, uurimisrühmade koostöö otstarbekus, teaduslik uudsus ja lisaväärtus, projekti kaasatud ressursside vajalikkus projekti elluviimiseks ja eelarve põhjendatus	sh tippkeskuse tegevuskava kvaliteet, teaduslik uudsus ja lisaväärtus, uurimisrühmade koostöö otstarbekus ja sünergia, projekti eelarve põhjendatus ja kuluefektiivsus (planeeritud ressursside (inimressurss, aparatuur jne) vajalikkus projekti elluviimiseks, planeeritud maksumuse ja hankimise viiside mõistlikkus jne), võimekus täiendavate püsikulude katmiseks, jätkusuutlikkus, jne	2. Projekti põhjendatus 3. Projekti eelarve realistlikkus ja kuluefektiivsus
3) kavandatava tippkeskuse eeldatav mõju meetme tegevuse eesmärkide täitmisele, sh tippkeskuse olulisus Eesti ja Euroopa Liidu sotsiaalmajanduslikule arengule ja kultuurile, oodatav panust tippteadlaste järelkasvu	sh kavandatava tippkeskuse olulisus Eesti ja Euroopa Liidu sotsiaalmajanduslikule arengule ja kultuurile, meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamisele ning säästvate arengule, panus tippspetsialistide järelkasvu tagamise, koostöö arendamine, sh ettevõtetega, kooskõla nutika spetsialiseerumise strateegilise	1. Projekti mõju meetme eesmärkide saavutamisele

tagamise ja seos õppetööga, tegevuste kooskõla nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistikuga	raamistikuga jne	
---	------------------	--

Seirekomisjoni 5. kriteeriumi „Projekti mõju läbivatele teemadele (regionaalsele arengule, keskkonnanahoiule, kodanikuühiskonna arengule, võrdsete võimaluste tagamisele, ühtsele riigivalitsemisele või infotühiskonna edendamisele)“ on osaliselt integreeritud sisutegevuste puhul 3. kriteeriumi koosseisu hinnates tegevuse suunatust meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamisele ning säästvatele arengule. Teisi läbivaid teemasid ei ole eraldiseisvalt sisse arvatud. Läbivate teemade analüüs sisaldub seletuskirjas eraldiseisvalt ning kajastab võimalikku mõju läbivate teemade puhul, millega on eelnevalt kaardistatud puutumus (vt IV Määruse mõjud).

Lõige 4 täpsustab, et hindamiskriteeriumi „Toetuse taotleja/saaja ja partnerite suutlikkus projekti ellu viia“ (uurimisrühmade senise teadustöö tase ja taristu piisavus) hindamiseks koondab rakendusüksus kokkuvõtlikud andmed uurimisrühmade senise teadustöö bibliomeetriliste jm andmete kohta (teaduspublikatsioonid jm) ning kooskõlastab need toetuse taotlejaga.

Lõige 5 täpsustab hindedkaala ja hinnete sammu.

Lõige 6 sätestab, et taotluste hindamisel on lävend seatud ühele kriteeriumile – toetuse taotleja ja partnerite suutlikkus projekti ellu viia (uurimisrühmade senise teadustöö tase ja taristu piisavus). Lävendiks on 4 punkti, mis 5-pallisel skaalal tähistab punkti, mis näitab kriteeriumi sisu mõttes uurimisrühmade kõrget teaduslikku taset. Lävend on seatud kriteeriumile, mille puhul teatud taseme ja tingimuste olemasolu on meetme tegevuse tulemuslikkuse ja teostatavuse ning tippkeskuste kontseptsiooni rakendamise jaoks määrava tähtsusega.

Lõigetes 7-9 täpsustatakse, kuidas kujuneb taotluse koondhinne ja kuidas taotlused koondhinde põhjal pingeritta seatakse. Pingerea moodustamisel ja tippkeskuste rahastamisel arvestab hindamiskomisjon valdkondlikku mitmekesisust. Valdcondliku mitmekesisuse puhul jälgitakse, et esindatud oleks erinevad valdkonnad ja välditakse toetatavate tippkeskuste koondumist ühte kitsasse valdkonda. Valdcondliku mitmekesisuse põhimõtet järgitakse kõigi rahastatavate tippkeskuste osas. Valdcondlik mitmekesisus ei tähenda tingimata valdkondliku tasakaalu tagamist. Valdcondliku mitmekesisuse tagamine on meetme tegevuse üheks fookuseks tulenevalt Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia „Teadmispõhine Eesti 2014–2020“ eesmärgist tagada põhilisi teadusvaldkondi kattev mitmekesisus. Strateegias määratletud valdkondliku mitmekesisuse tagamiseks rakendatakse esmalt valdkondlike pingeridade moodustamist vastavalt OECD *Frascati Manual* teadusvaldkondade klassifikaatorile⁷. Klassifikaator eristab kuut põhilist teadusvaldkonda: loodusteadused (*natural sciences*), inseneri- ja tehnikateadused (*engineering and technology*), arstiteadused (*medical and health sciences*), põllumajandusteadused (*agricultural sciences*), sotsiaalteadused (*social sciences*) ja humanitaarteadused (*humanities*). Igas valdkonnas rahastatakse ühte tippkeskust, mis on ületanud teadusliku taseme hindamiskriteeriumis lävendi, s.t. 4 punkti 5-st (määruse § 18 lg 6), mille koondhinne on vähemalt 80% maksimaalsest võimalikust ning mis on valdkondlikus pingereas kõrgeim (s.t. valdkondlikul alusel saab positiivse otsuse üks projekt igas valdkonnas, kui kvaliteeditingimused on täidetud). Kui mõnes valdkonnas pole ühtegi sellistele kvaliteeditingimustele vastavat projekti, siis selles valdkonnas projekti ei rahastata. Seejärel seatakse kõik ülejäänud projektid koondhinde alusel kujunevasse üldisesse pingeritta, ning üldisest pingereast rahastatakse tippkeskusi kuni taotlusvooru eelarve ammendumiseni, arvestades seejuures valdkondlikku mitmekesisust (rahastuse saavad üldise pingerea alusel erinevatest valdkondadest tippkeskused). See tagab ühelt poolt valdkondliku mitmekesisuse arvestamise, teiselt poolt teadusliku taseme arvestamise, kuna ainult kvaliteeditäiendületanud kõrgetasemelised tippkeskused saavad rahastuse.

⁷ OECD (2007), Revised Field of Science and Technology (FOS) Classification in The Frascati Manual <http://www.oecd.org/innovation/inno/38235147.pdf>

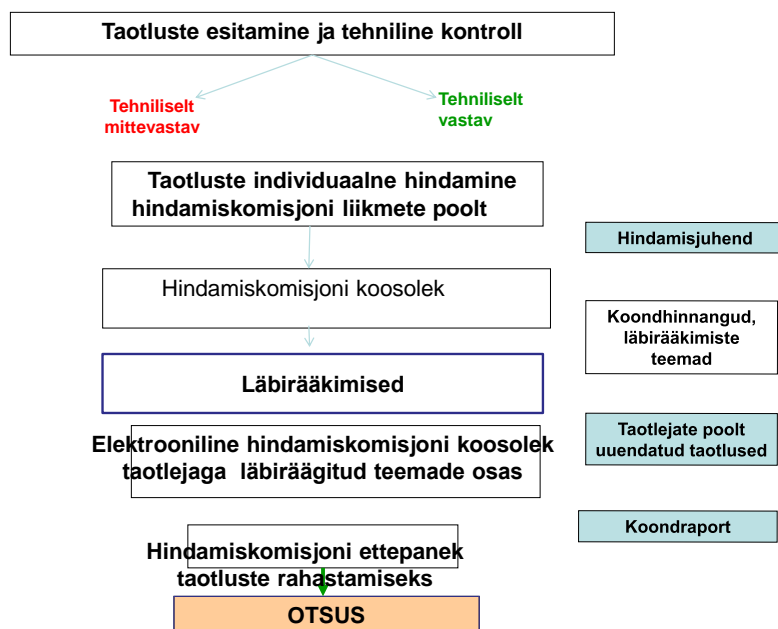
Lõige 10 täpsustab, kuidas toimitakse pingerea koostamisel võrdsete koondhinnete puhul. Esimeseks järjestusaluseks on olulisim ehk suurima osakaaluga hindamiskriteerium.

Lõige 11 sätestab, et hindamiskomisjon teeb vastavalt lõigetes 7-9 kirjeldatud põhimõtete rakendamise tulemusel kujunenud pingereale rakendusüksusele ettepaneku taotluste rahuldamise kohta ning vajadusel ettepaneku taotlejatega täpsemate rahastamise tingimuste osas läbirääkimiste pidamiseks. Hindamistulemused läbirääkimiste tulemusel ei muutu, läbirääkimised toimuvad rahastamise tingimuste täpsustamise eesmärgil. Läbirääkimised võivad puudutada toetussummasid, taotluse sisu ja tippkeskuste koosseisu. Seejuures võib hindamiskomisjon pidada taotlejaga läbirääkimisi selleks, et teistes taotlustes osalevate uurimisrühmi tippkeskuse koosseisu liita või tippkeskuses osalevaid uurimisrühmi välja arvata, kui see aitab kaasa tugevama tippkeskuse loomisele. See võimaldab tagada rahastatavate projektide kõrge kvaliteedi ja kasutada loodava tippkeskuse teaduslikku ja uurimisrühmade potentsiaali võimalikul parimal moel. Pärast läbirääkimisi on taotlejatel võimalik esitada läbirääkimiste tulemusi arvestav täiendatud taotlus. Täiendatud taotluse esitamise aeg lepitakse kokku läbirääkimiste käigus, võttes arvesse taotluste menetlemisele kehtestatud üldist ajapiirangut. Täiendatud taotlused edastatakse vajadusel hindamiskomisjonile, hindamaks täienduste vastavust läbirääkimiste tulemustele.

Lõikes 12 on kirjeldatud, mis on hindamisprotsessi tulemus: hindamiskomisjon esitab projektide pingerea, hindamisraportid ja ettepaneku taotluse rahuldamiseks või mitterahuldamiseks. Toetussummad kujunevad hindamisprotsessi ja läbirääkimiste tulemusel. Hindamiskomisjon võib seejuures rahastamise ettepaneku tegemisel seada projektidele täiendavaid tingimusi, nt olukorras, kus taotleja poolt hindamiskomisjoni eelnevalt tehtud märkuste või ettepanekutega ei ole arvestatud või on osaliselt arvestatud.

Lõige 13 sätestab, et taotluse osalise või tingimustega rahuldamise ettepaneku puhul antakse taotluse sesitajale võimalus oma arvamust avaldada.

Protsessiskeem:

Eelnõu §19

sätestab taotluste rahuldamise ja rahuldamata jätmise tingimused. Tulenevalt taotluste hindamise tulemustest teeb rakendusüksus otsuse, kas rahuldada taotlus täies mahus, osaliselt või jätta taotlus rahuldamata. Kui hindamiskomisjon on teinud vastavasisulise ettepaneku, võib taotluse rahuldamise otsuse teha ka kõrvaltingimusega. Osalise või kõrvaltingimusega taotluse rahuldamise otsuse tegemiseks peab andma oma nõusoleku ka taotleja.

Taotlus jäetakse rahuldamata, kui see ei vasta nõetele, taotleja on teadlikult esitanud valeandmeid, taotleja üritab mõjutada peetusega otsuse tegemist, ei võimalda teha taotluse nõuetele vastavuse kontrolli või kui hindamiskomisjon on teinud vastava ettepaneku. Samuti ei tehta taotluse

rahuldamise otsust juhul, kui taotleja on enne taotluse rahuldamise otsuse tegemist teinud avalduse taotluse menetluse lõpetamiseks.

Lisaks taotluste menetlemise määruse § 8 lõikes 4 sätestatud teabele esitatakse taotluse rahuldamise otsuses aruannete esitamise tähtajad ja väljamaksetaotluste esitamise tingimused.

Lõike 7 järgi tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus juhul, kui taotlusvooru rahaline maht ei võimalda taotlust heaks kiita. Taotlus ei ole hindamise tulemusena saanud piisavalt kõrgeid punkte ja jääb nõ eelarvejoone alla.

Taotluse rahuldamata jätmise otsuses märgitakse taotluste menetlemise määruse § 8 lõikes 5 sätestatud teave ja otsus edastatakse taotlejale 10 tööpäeva jooksul otsuse tegemisest.

Eelnõu §20 sätestab taotluste osalise või kõrvaltingimustega rahuldamise. Seda saab teha vastavalt taotluste menetlemise määruse § 9 lõikes 1 sätestatule ning lisaks juhul, kui toetust on taotletud tegevustele või kulude katteks, mis ei ole abikõlblikud või projekti eesmärkide, tulemuste või väljundite seisukohast põhjendatud või kui projekti eesmärgid, tulemused või väljundid on saavutatavad taotletust väiksemas mahus.

Taotluse rahuldamise otsuse võib teha kõrvaltingimusega (haldusmenetluse seaduse § 53 tähenduses) vastavalt taotluste menetlemise määruse § 9 lõigetes 2 ja 3 sätestatule. Kõrvaltingimusega rahuldamise otsuse saab rakendusüksus teha, kui on tõenäoline, et lõpliku otsuse tegemiseks vajalik eeldus saabub või täidetakse hiljemalt kõrvaltingimuses märgitud tähtaja jooksul ja kõrvaltingimuse seadmine on mõistlik. Kõrvaltingimuse nõuetekohasel saabumisel või täitmisel vormistatakse sellekohane teave taotluse rahuldamise otsuse juurde.

6. peatükk Taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamine

Eelnõu 6. peatükk kirjeldab taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise korda.

Eelnõu §-s 21 sätestatakse tingimused, kuidas saab taotluse rahuldamise otsust muuta. Otsuse muutmise võib alata rakendusüksus kas ise või toetuse saaja vastavasisulise avalduse alusel taotluste menetlemise määruse §-des 10 ja 11 sätestatud tingimustel ja korras, välja arvatud juhul, kui tegemist on projekti kallinemisega, mille korral toetust ei suurendata (vt määruse § 9 lg 4).

Toetuse saaja peab taotlema rakendusüksuselt haldusotsuse muutmist, kui muudatused projekti kogueelarves on suuremad kui 10% kogu projekti eelarvest või muutub olulisel määral projekti tegevuskava. Kui muudatus on väiksem kui 10% kogu projekti eelarvest, piisab rakendusüksuse kooskõlastusest kavandatavale muudatusele ja taotluse rahuldamise otsust muuta vaja pole. Oluline on jälgida, et pärast muudatuste sisseviimist on projekt jätkuvalt vastav valikukriteeriumitele ja projekti algselt seatud eesmärgid saavad olenemata eelarve või tegevuskava muutusest täidetud ja projekt lõpeb abikõlblikkuse perioodi jooksul.

Eelnõu §-s 22 ütleb, et taotluse rahuldamise otsust saab kehtetuks tunnistada osaliselt või täielikult vastavalt perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse § 22 lõikele 3 või sama seaduse § 47 lõikele 3. Toetuse saajal tuleb saadud toetus tagastada perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse finantskorrektsiooni otsuse § 45 lõike 1 alusel.

7. peatükk Aruannete esitamine ja tippkeskuste vahehindamine

Eelnõu 7. peatükk kirjeldab toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise korda ja vahehindamise korraldamist.

§ 23 kirjeldab, milliseid aruandeid esitab toetuse saaja, ning tippkeskuste projektide vahehindamise toimumist.

Lõikes 1 täpsustatakse, et toetuse saaja esitab rakendusüksusele kolme sorti aruandeid.

Lõige 2 täpsustab, et projekti aruandeid (projekti tegevus- ja finantsaruandeid) tuleb toetuse saajal esitada igal aastal ning need aruanded näitavad projekti edenemist ja liikumist tulemuste saavutamise suunas. Vajadusel võib rakendusüksus nõuda aruandeid sagedamini kui kord aastas, sel juhul täpsustatakse seda taotluse rahuldamise otsuses. Projekti elluviimise järgsed aruanded esitatakse rakendusüksuse nõudmisel.

Lõige 3 sätestab, et aruande vormi ja aruandes esitatava teabe kehtestab rakendusüksus.

Lõige 4 kirjeldab, millised minimaalsed andmed aruandes sisalduvad. Lõige puudutab projekti vahe- ja lõpparuannet.

Lõige 5 täpsustab, et rakendusüksus hindab aruannete põhjal ellu viidud tegevuste kooskõla plaanituga ning projektis seatud eesmärkide täitmist. Seejuures on rakendusüksusel õigus projektide toetust põhjendatud juhtudel vähendada või toetuse andmine lõpetada. Põhjendatud juhtudeks on nt projektide eelarvete märgatav alakasutus võrreldes esitatud prognoosidega või seatud eesmärkide ja tulemuste täitmata jätmise objektiivsete põhjuste puudumisel. See tagab vahendite efektiivsema kasutamise ja motiveerib toetuse saajaid projekti lubatud tulemusi saavutama. Õigus toetust vähendada või toetuse andmine lõpetada kehtib kogu perioodi ulatuses, mil tippkeskuste projekte rakendatakse.

Lõige 6 sätestab toetatavate tippkeskuste vahehindamise toimumise. Vahehindamine toimub mitte hiljem, kui kolme aasta möödumisel tippkeskuste taotluste rahuldamise otsuste tegemisest (orienteeruvalt aastal 2018). Vahehindamise viib läbi hindamiskomisjon. Vahehindamise komisjoni moodustab rakendusasutuse ettepanekul rakendusüksus ning komisjoni kaasatakse väliseksperdid. Vahehindamine toimub seega umbes projektide keskpaigas ning võimaldab hinnata, kuidas edeneb tegevuskava elluviimine ja toetuse kasutamine võrreldes planeerituga. Vahehindamine võimaldab teha vajadusel projektides parandusi, sh toetust põhjendatud juhtudel vähendada, kui peaks selguma, et projekt ei ole edenenud ootuspäraselt. VahearuanDES esitatakse kumulatiivsed andmed projekti saavutuste kohta.

Lõige 7 täpsustab, et vahearuanne, mille alusel viiakse läbi tippkeskuste vahehindamine, koosneb tegevusaruandest ja finantsaruandest. Lisaks sisaldab vahearuanne käesoleva paragrahvi lõikes 4 loetletud andmeid.

Lõige 8 sätestab, et vahehindamisel hinnatakse projektis kavandatud tegevuste täitmise, tulemuste saavutamist ja eelarve kasutamist. Vahehindamise tulemusena otsustab rakendusüksus hindamiskomisjoni ettepanekute alusel, kas tippkeskuste toetamist jätkatakse samas mahus, projektis tuleb teha muudatusi, sh toetust vähendada, või projekti toetamine lõpetada. Põhjendatud juhtudeks on nt projektide eelarvete märgatav alakasutus võrreldes esitatud prognoosidega või seatud eesmärkide ja tulemuste täitmata jätmise objektiivsete põhjuste puudumisel. See tagab vahendite efektiivsema kasutamise ja motiveerib toetuse saajaid projekti lubatud tulemusi saavutama.

Vastavalt lõikele 9 esitatakse projekti lõpparuanne 2 kuu jooksul pärast projekti lõppemist. Kui lõpparuanne on heaks kiidetud ja kinnitatud, teeb rakendusüksus projektile lõppmakse, mille suuruseks on vähemalt 5% projekti kogumaksumuse toetuse summast (vt käesoleva määruse § 24 lg 9). Juhtudel, kus projektis esineb eelarve märgatav alakasutus võrreldes esitatud prognoosidega või projekti tegevuskava ja tulemused ei ole objektiivsete põhjuste puudumisel täidetud ning projekti eesmärgid ja tulemused on olulises osas täitmata, on rakendusüksusel õigus vähendada projekti lõppmakse suurust või jätta lõppmakse tegemata. See tagab vahendite efektiivsema kasutamise ja motiveerib toetuse saajaid projekti lubatud tulemusi saavutama.

8. peatükk Toetuse maksmise tingimused

Eelnõu 8. peatükis sätestatakse toetuse maksmise tingimused.

Eelnõu § 24 sätestab, et toetuse väljamaksed tehakse vastavalt perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse §-des 28 ja 29, ühendmääruse §-des 11-15 ning 18 ning määruses ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud maksete tegemise täpsustavatele tingimustele.

Toetuse väljamakseid teostatakse järgmiselt:

- 1) peale abikõlbliku kulu tekkimist tegelike kulude alusel vastavalt ühendmääruse § 14 lõike 1 punkti 1 alusel;
- 2) kaudsed kulud hüvitatakse ühtse määrana 15% ulatuses projekti abikõlblikest otsestest personalikuludest;
- 3) põhjendatud juhtudel ettemaksetena;
- 4) sildfinantseerimise kaudu vastavalt rahandusministri 10.09.2014 määrusele nr 30 „Kassalise teenindamise eeskiri“.

Eelnõuga nähakse ette toetuse saajate poolt maksetaotluste esitamist rakendusüksusele, rakendusüksuse poolt maksete tegemisele eelnevad tegevused ja tähtajad, maksetaotluse ja ettemakse

kasutamise aruande menetlemise osalist või täieliku peatamist perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse § 30 lõikes 1 sätestatud juhul, maksetaotluses ilmnenu puuduste kõrvaldamise korda ning lõppmaksete tegemist.

Projekti lõppmaksele on kehtestatud piirmäär. Lõppmakse suurus on vähemalt 5% projekti taotluse rahuldamise otsusega eraldatud toetuse summast. Lõppmakse teostatakse pärast projekti lõpparuande heakskiitmist ja kinnitamist. Lõpparuande kinnitamiseni makstakse toetusest välja kuni 95% projektile taotluse rahuldamise otsusega eraldatud toetuse summast (vt ka § 23 lg 9 selgitust).

Eelnõu 9. peatükk Toetuse saaja, partneri, rakendusüksuse õigused ja kohustused ning finantskorrektsioonid

Eelnõu 9. peatükis kirjeldatakse toetuse saaja ja partneri kohustusi ja õigusi, rakendusüksuse kohustusi ning sätestatakse finantskorrektsioonide tegemise alused.

§ 25 sätestab toetuse saaja ja partneri kohustused.

Lõikes 1 sätestatakse toetuse taotlejale kohustus sõlmida tippkeskuse konsortsiumi leping, juhul kui tippkeskus moodustatakse erinevate teadus- ja arendusasutuste uurimisrühmadest. Nõue tagab, et asjasse puutuvad osapooled määratlevad uurimisrühmade õigused ja kohustused tegevuskava elluviimisel ning et taotlejale ja toetuse saajale kehtestatud õigused ja kohustused laienevad kõikidele konsortsiumisse kaasatud teadus- ja arendusasutustele. Lepingu kaudu tagatakse tippkeskuse tegevuste parem koordineerimine ja täpsustatakse osapoolte panus ning koostöö. Leping esitatakse ka rakendusüksusele.

Lõige 4 sätestab kohustused seoses info levitamise ja populariseerimisega (vt ka § 6 lg 2).

Lõige 5 sätestab kohustuse panustada tippspetsialistide järelkasvu tagamisse. Tippkeskuste toetuse raames on järelkasvu toetamiseks panustamiseks erinevaid võimalusi, sh doktorantide palkamise kaudu nooremteaduritena (personalikulude katmine, vt § 7 lg 1 p 1), teise asutuse kaasamise kaudu üliõpilase (kaas)juhendamisse või konsulteerimisse, teavitus- ja populariseerimistegevuste kaudu.

Lõige 6 sätestab kohustused uurimistöö tulemuste avalikustamisele tulenevalt avatud juurdepääsu (*open access*) põhimõtetest. Uurimistulemuste avalikustamise nõudeid rakendatakse sarnaselt ka teiste teadustöö rahastusskeemide raames, nt institutsionaalsete ja personaalsete uurimistoetuste puhul.

§ 26 sätestab toetuse saaja ja partneri õigused. Toetudes perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seadusele on uue ja olulise muudatusena lisandunud toetuse saajale õigus oma seiskohtade esitamiseks. Antud muudatus annab toetuse saajale võimaluse enne otsuse tegemist oma tegevusi ja tegevuste taustategureid selgitada ja põhjendada. Vastavalt eeltoodule on tal õigus esitada oma seisukohad enne: 1) ettekirjutuse tegemist; 2) taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamist või muutmist, välja arvatud juhul, kui toetuse saaja taotlus rahuldatakse täielikult; 3) finantskorrektsiooni otsuse tegemist.

Toetuse saajal on õigus saada rakendusüksuselt informatsiooni ja nõuandeid, mis on seotud õigusaktides sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustuste täitmisega. Juhul kui toetuse saajal tekib kahtlus, kas ta pole nõuetest ja määrusega sätestatud tingimustest õigesti aru saanud, siis edaspidiste ebakõlade ja võimalikke rikkumiste vältimiseks peab ta konsulteerima rakendusüksusega. Rakendusüksus võib vajadusel pöörduda määruse tõlgendamiseks rakendusasutuse poole.

Eelnõu § 27 sätestab rakendusüksuse kohustused lisaks struktuuritoetuse seaduse § 8 lõikes 2 loetletud ülesannetele.

Eelnõu § 28 sätestab finantskorrektsioonide tegemise vastavalt perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse 3. peatüki 12. jaole. Finantskorrektsiooni otsus tehakse ja toetus nõutakse tagasi vastavalt perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse §-des 45–47 ja ühendmääruse §-des 21–23 sätestatule.

III EELNÕU VASTAVUS EUROOPA LIIDU ÕIGUSELE

Käesoleva eelnõu aluseks on struktuuritoetuse seadus ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrused.

Käesolev eelnõu on kooskõlas ka struktuuritoetuse seaduse aluseks olevate järgmiste Euroopa Liidu määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted ühisesse strateegilisse raamistikku kuuluvate fondide – Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi – kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1301/2013, 17. detsember 2013, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgiga seonduvaid erisätteid ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1080/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 1300/2013, mis käsitleb Ühtekuuluvusfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1084/2006.

IV MÄÄRUSE MÕJUD

Tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele

Tippkeskuste tegevuste kaudu ei ole planeeritud läbivate teemade mõju suurendamine või hindamisel eelistuste andmine projektidele, mille puhul esineb puutumus läbivate teemadega. Rahastatavate projektide eeldatav mõju läbivatele teemadele on vähemalt neutraalne. Tegelik mõju sõltub paljuski rahastatavatest projektidest, alljärgnevalt on kirjeldatud võimalikke kokkupuutekohti.

Võrdsed võimalused

Tippkeskuste kaudu toetatavate tegevuste puhul ei seata juurdepääsupiiranguid lähtuvalt sotsiaalsest rühmast (nt tippspetsialistide koolituste ja mobiilsuse puhul). TA asutused on kohustatud järgima teadus- ja arendustegevuse korralduse seadust, mis kohustab TA asutusi teadustöötajate ametikohti täitma üldjuhul avaliku konkursi korras, et seeläbi tagada võrdne ligipääs ametikohale kandideerimisele.

Infoühiskond

Üheks meetme tegevuse alaesmärgiks on soodustada koostööd teadus- ja arendusasutuste ning ettevõtete vahel, mille tulemuseks on uute ideede ja teadmiste kasutamine ja uudsete lahenduste rakendamine, sealhulgas lähtudes nutika spetsialiseerumise strateegilisest raamistikust. Tippkeskuste kaudu on tagatud kõrge kvaliteediga teadusuuringute läbiviimine, sealhulgas läbi koostöö ettevõtetega, millel võib olla tulenevalt tippkeskuste tegevusest puutumus IKT kasutamise ja IKT valdkonna arendamisega. Nutika spetsialiseerumise kasvualdkondade hulka kuulub IKT (horisontaalselt läbi teiste sektorite), aidates seega kaasa IKT-sektori lisandväärtuse ja uuenduslikkuse kasvule.

Regionaalareng

Teadus- ja arendusasutused paiknevad peamiselt Tallinnas ja Tartus. Selle tõttu võib esile tuua kokkupuutepunkti suuremate linnapiirkondade arengueelduste parema ärakasutamise, aidates kaasa linnapiirkondade omase potentsiaali ärakasutamisele teadus- ja arendustegevuse ning sellega seotud teadmismahukama majanduse konkurentsivõime kasvatamisel.

Riigivalitsemine

Tippkeskuste meede panustab eesmärki tagada kvaliteetsed ja hästi ettevalmistatud eelnõud. Toetuse andmise tingimuste väljatöötamisel on tuginetud valdkondlikele strateegiatele ja riiklikele prioriteetidele. Toetuse andmise tingimuste väljatöötamise on kaasatud koostööpartnerid (Eesti Teaduste Akadeemia, SA Archimedes, SA Eesti Teadusagentuur). Kaasamine tagab huvigruppide seisukohti arvestava ning läbimõeldud eelnõu väljatöötamise.

V MÄÄRUSE JÕUSTUMINE

Määrus on kavandatud jõustuma üldises korras.

VI EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Siseministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile ja Riigikantseleile eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu ja arvamuse avaldamiseks SA-le Archimedes, Eesti Teaduste Akadeemiale ja SA-le Eesti Teadusagentuur. Samuti saadetakse eelnõu arvamuse avaldamiseks kõigile meetme sihtgruppi kuuluvatele teadus- ja arendusasutustele. Eelnõu on heaks kiidetud teaduspoliitika komisjoni 11.02.2015 ning tõukefondide valdkondliku komisjoni 26.02.2015 koosolekul.

Maarja Adojaan
teadusosakonna asejuhataja osakonnajuhataja ülesannetes